

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ВИТРАТ НА ВИРОБНИЦТВО В АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

К. В. Оленич, здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,

Миколаївський національний аграрний університет

Досліджено актуальні питання організації обліку витрат на виробництво, що забезпечує отримання інформації про фактично здійснені в процесі виробництва витрати. Вивчено складові елементи системи обліку витрат і фактори, її визначальні, в АПК. Виділено типові недоліки і сформовані основні напрями вдосконалення підходів обліку витрат на виробництво сільськогосподарської продукції.

Ключові слова: витрати, організація обліку витрат, метод обліку витрат, собівартість.

Постановка проблеми. Виробництво як процес являється складовою частиною процесу кругообігу коштів підприємства. В ході цього процесу аграрні підприємства, витрачаючи матеріальні, трудові та фінансові ресурси, формують собівартість виробленої продукції (виконаних робіт, наданих послуг), що за інших рівних умов істотно впливає на фінансовий результат їх діяльності.

На сучасному етапі розвитку аграрного сектора в Україні облік витрат перетворився в інструмент контролю, аналізу та управління не тільки процесами виробництва та вартістю сільгосппродукції, а і формуванням фінансового результату.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням сучасних підходів до організації обліку витрат на виробництві присвячені праці Белебега І.О. [1], Вахрушина М.А. [2], Сіренко Н.М. [3], Хамідулліна Г.Р. [4] та ін. Віддаючи належне фундаментальним науковим розробкам, слід підкреслити, що і в теоретичному, і в практичному плані залишаються актуальними питання економічної сутності витрат на виробництво та організації їх обліку.

Постановка мети і завдання. Метою дослідження є обґрунтування теоретичних засад організації обліку витрат на виробництво в аграрних підприємствах, а також визначення напрямів вдосконалення підходів щодо організації обліку витрат на виробництво. Поставлена мета передбачає розв'язання ряд завдань, зокрема: дослідити сутність витрат як економічної категорії; вивчити нормативні документи, що регулюють організацію обліку витрат на виробництво продукції; визначити напрями щодо удосконалення обліку витрат на виробництво продукції.

Виклад основного матеріалу дослідження. Облік витрат і обчислення собівартості пройшли тривалий історичний шлях, розвивалися і удосконалювалися в системах різних суспільно-економічних формацій. В даний час вони являють собою комплекс заходів, певна послідовність

виконання яких дозволяє, в кінцевому підсумку, обчислити собівартість продукції (робіт, послуг).

У національних стандартах визначено, що витрати це зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, які призводять до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілення власниками) [5].

На організацію обліку витрат впливають різні фактор, основні з яких: вид діяльності підприємства, структура управління, організаційно-правова форма, технологія виробництва, прийнята методологія обліку витрат [3].

Вахрушина М.А. у своїй роботі зазначає, що метод обліку витрат в аграрному виробництві виражається в певній послідовності взаємозв'язків, прийомів і способів контролю та відображення витрат в документації і регістрах бухгалтерського обліку та на підставі створеної інформації, калькулювання собівартості продукції [2].

Сандрікова Т.С. у роботі виділяє такі елементами методу обліку витрат на виробництво: класифікація витрат; бухгалтерський облік витрат; калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) [3]. Причому кожен із зазначених елементів не є лише прийомом, етапом облікової роботи, а має свою економічну сутність.

На думку Хамідулліної Г.Р. організація обліку витрат на виробництво з дотриманням його методології, забезпечує дієвий контроль за ефективним використанням в організації матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, а також дозволяє аграріям уникнути конфліктних ситуацій у взаєминах з фіскальною службою при вирішенні питань оподаткування прибутку [4]. Сучасна теорія і практика обліку витрат і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) у сільському господарстві надає підприємством сфери АПК самостійність у виборі способів організації і ведення облікових робіт.

Облік витрат у сільськогосподарському виробництві повинен забезпечувати оперативне, достовірне та повне надходження інформації щодо кількості та вартості одержаної продукції (виконаних робіт і наданих послуг), трудових, матеріальних та грошових витрат на виробництво продукції по підприємству в цілому та окремих його структурних підрозділах (бригадах, цехах, фермах тощо) [6].

В аграрних підприємствах для обліку витрат на виробництво продукції використовують синтетичний рахунок 23 "Виробництво". Він призначений для узагальнення інформації про витрати на виробництво продукції (робіт, послуг), а також для обліку на окремих субрахунках витрат [1]. Аналітичний облік за рахунком 23 "Виробництво" ведеться за видами виробництв, за статтями витрат і видами або групами продукції, що випускається. У сільському господарстві на великих підприємствах аналітичний облік витрат може вестися за підрозділами та центрами витрат і відповідальності [1].

Для узагальнення інформації про витрати на оплату праці за звітний період у бухгалтерському обліку введено рахунок 81 “Витрати на оплату праці” з відповідними субрахунками.

Рахунок 82 “Відрахування на соціальні заходи” призначено для узагальнення інформації про витрати та відрахування на соціальні заходи. Рахунок 83 “Амортизація” призначено для узагальнення інформації про суму нарахованої амортизації основних засобів, інших необоротних матеріальних активів та нематеріальних активів. Рахунок 84 “Інші операційні витрати” використовується для обліку операційних витрат, що не відображаються на інших рахунках класу 8. Ці витрати є витратами звітного періоду, якщо не входять до складу виробничої собівартості продукції (робіт, послуг). Рахунок 85 “Інші затрати” забезпечує облік витрат на інвестиційну та фінансову діяльність підприємства, а також витрат від надзвичайних подій. На цьому рахунку також узагальнюється інформація про суму податків на прибуток [3].

Первинний облік є основною вихідною базою для обліку витрат на виробництво, калькулювання собівартості продукції. В сучасних умовах первинний облік повинен виконувати не тільки облікову функцію по відображенню господарської операції, а й забезпечувати інформацією відповідні служби і системи управління для підготовки і прийняття оптимальних управлінських рішень.

У праці Хамідулліної Г.Р. зазначено, що первинний облік справедливо називають ще й виробничим, оскільки значна частина первинних документів складається безпосередньо на місці виробництва продукції [4]. Він являє собою основу бухгалтерського, статистичного і оперативно-технічного обліку. Жоден з цих видів обліку не може бути добре організований без правильного складання і своєчасного подання до відповідних інстанцій різних первинних документів.

Організація аналітичного обліку витрат на виробництво конкретного агропідприємства може мати ряд особливостей, які обумовлені не тільки технологією, але і формою ведення бухгалтерського обліку. Однак застосовувана форма ведення бухгалтерського обліку впливає тільки на порядок узагальнення, групування інформації, побудова облікових реєстрів, але не на перелік відкритих аналітичних рахунків [1].

На визначення переліку рахунків аналітичного обліку сільгоспвиробників впливає виробнича спрямованість і особливості технологічних процесів. Відтак, виникає можливість розмежування витрат і отримання відповідних підсумкових даних як по суміжним рокам виробництва, так і за видами виробництв, продукції, а також за видами виконуваних робіт.

Перераховані можливості первинного обліку, що викладені у роботі Сандрікової Т.С., залежать від його організації. Однак існуючі форми первинної документації не дозволяють здійснити зіставлення фактичної витрати матеріально-виробничих запасів на потреби аграрного виробництва з

лімітами, нормами витрати, відобразити ситуації перевитрати або економії матеріальних цінностей [3].

Всі перераховані вище недоліки знижують можливості фахівців через інформацію первинного обліку впливати на формування витрат агропромислового виробництва за місцями їх виникнення.

Єдиний підхід до складання накопичувальних документів, які є підставою для записів у реєстри аналітичного обліку, дозволить поєднати інформацію про витрати, обсягах робіт, їх розподіл по споживачах.

Висновки. Вивчення особливостей організації обліку витрат на виробництво сільськогосподарської продукції, показало, що об'єктивне відображення витрат у складі конкретних об'єктів, отримання достовірної інформації про її вартість залежать більшою мірою від методологічно вірного підходу. Отже, основними напрямками вдосконалення підходів до організації обліку витрат на виробництво в аграрному підприємстві повинні стати: усунення недоліків у веденні первинного обліку, вивчення можливостей підвищення інформативності, універсальності існуючих накопичувальних і зведених форм, реєстрів аналітичного обліку.

Список використаних джерел

1. Белебега І. О. Облік і калькуляція собівартості сільськогосподарської продукції / І. О. Белебега. – К. : КНЕУ 2009. – 176 с.
2. Вахрушина М. А. Бухгалтерський управлінський облік: (довідковий посібник) / М. А. Вахрушина. – К. : Омега-Л, 2013. – 570 с.
3. Сіренко Н. М. Бухгалтерський облік на сільськогосподарських підприємствах : навчальний посібник / Н. М. Сіренко, М. В. Дубініна, І. Н. Барішевська, С. В. Сирцева, О. І. Мельник // за заг. ред. к.е.н., доц. Н. М. Сіренко. – Миколаїв: МДАУ, 2010. – 439 с.
4. Хамідулліна Г. Р. Управління витратами. Планування. Облік. Контроль. Аналіз витрат обігу. / Г. Р. Хамідулліна. – М. : Іспит, 2009. – 350 с.
5. НПСБО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України № 73 від 07.02.2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>
6. Методичні рекомендації з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств: наказ Міністерства аграрної політики України № 132 від 18.05.2001. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/rada/show/v0132555-01/page>

K. Olenich. Modern approaches to organization of production costs' accounting in agricultural enterprises.

Topical issues of accounting organization of production costs was researched and that provides information on actually implemented in the production process costs. The elements of the cost accounting system and the factors determining it in agricultural sector were studied. Typical defects were marked out and basic directions of perfection of cost accounting approaches in agricultural production were formed.

Key words: costs, organization of costs accounting, method of costs accounting, cost price.

*Науковий керівник – канд. екон. наук, доцент Козаченко Л. А.
Миколаївський національний аграрний університет*